

עדכוני פסיקה

יוני 2025

בית הספר רייסמן
בית הספר האינטרנטי הראשון להכנה לבחינות הלשכה

סדר דין פלילי

בקשה לחזרה מהודיה:

סעיף 153 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982

153. (א) הודה הנאשם בעובדה, אם בהודיה שבכתב לפני המשפט ואם במהלך המשפט, רשאי הוא בכל שלב של המשפט לחזור בו מן ההודיה, כולה או מקצתה, אם הרשה זאת בית המשפט מנימוקים מיוחדים שיירשמו.

- **עפ"ת 24-12-67439 עבד אלמונעס אגבאריה נ' מדינת ישראל + רע"פ 3138/24 שגב נ' מדינת ישראל + ע"פ 5373/23 פלוני נ' מדינת ישראל**

אם נאשם חזר מהודאה לפני גזר הדין, בית המשפט ישקול לקבל את החזרה אם אחת מהעילות הבאות מתקיימות: (1) פגם ברצון החופשי; (2) כשל בייצוג המשפטי; (3) רצון כן בחשיפת האמת העובדתית.

לעומת זאת, אם נאשם חזר מהודאה אחר מתן גזר הדין (או בערעור) בית המשפט לא ימהר לקבל את החזרה בשל החשש כי החזרה מההודאה אינה נובעת מאמונה כנה בחפות כי אם מאכזבה מחומרת העונש. בית המשפט בוחן "המבחן המניע" - במסגרת מבחן זה בוחן בית המשפט אם לנאשם יש רצון כן ואמיתי להוכיח את חפותו ולחזור בו מהודאתו.

חובת יידוע חשוד ועריכת שימוע לפני הגשת כתב אישום:

סעיף 60 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982

יידוע על העברת חומר חקירה לתובע בעבירת פשע (תיקון מס' 28) תש"ס-2000 (תיקון מס' 28) 60א. (א) רשות התביעה שאלה הועבר חומר חקירה הנוגע לעבירת פשע תשלח לחשוד הודעה על כך לפי הכתובת הידועה לה, אלא אם כן החליט פרקליט מחוז או ראש יחידת התביעות, לפי הענין, כי קיימת מניעה לכך.

...

(ד) חשוד רשאי, בתוך 30 ימים מיום קבלת ההודעה, לפנות בכתב לרשות התביעה כאמור בסעיף קטן (ב), בבקשה מנומקת, להימנע מהגשת כתב אישום, או מהגשת כתב אישום בעבירה פלונית; פרקליט המדינה, פרקליט המחוז, ראש יחידת התביעות או מי שהם הסמיכו לכך, לפי הענין, רשאים להאריך את המועד האמור.

- **תפ"כ 24-11-47291 מדינת ישראל נ' לאוניד פורטנו**

על המאשימה מוטלת החובה ליידע חשוד ולערוך לו שימוע לפני הגשת כתב אישום. אם נערך לנאשם שימוע אך הוא לא השלים את הליך השימוע מרצונו, הוא לא יוכל לטעון לכך שהליך השימוע לא הושלם במלואו.

חומר חקירה בהליך הפלילי:

סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982

עיון בחומר החקירה [67] (תיקון מס' 19) תשנ"ה-1995 (תיקון מס' 75) תשע"ו-2016 74. (א)(1) הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסניגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או, בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו; בסעיף זה, "רשימת כל החומר" – לרבות ציון קיומו של חומר שנאסף או שנרשם בתיק שאינו חומר חקירה ושל חומר שנאסף או שנרשם בתיק שהוא חסוי על פי כל דין, וכן פירוט של סוג החומר כאמור, נושאו והמועד שבו נאסף או נרשם, ובלבד שאין בפירוט האמור לגבי חומר חסוי כדי לפגוע בחיסיון לפי כל דין; היו בחומר כמה מסמכים מאותו סוג העוסקים באותו ענין, ניתן לפרטם יחד בקבוצה, תוך ציון מספר המסמכים הנכללים בקבוצה;

(תיקון מס' 75) תשע"ו-2016 (תיקון מס' 88) תשע"ט-2019 (2) לעניין פסקה (1), חומר מודיעין שיש זכות עיון בו כאמור באותה פסקה יהיה רק חומר שמתייחס לעובדות המתוארות בכתב האישום, לתוכן עדות שאמורה להישמע בשלב בירור

האשמה, לראיה שאמורה להיות מוגשת כאמור או למהימנות של עד מרכזי, ואולם חומר מודיעין שנאסף או שנרשם בתיק ייכלל ברשימת כל החומר כאמור בפסקה (1);

- **ע"ח 57871-12-24 יגאל רמב"ם נ' מדינת ישראל**
מסמך ההמלצה לסגירת תיק נגד חלק מהחשודים ובמקביל העמדה לדין של הנאשם בלבד – הוא מסמך משפטי פנימי, שלא נחשב "חומר חקירה" אותו המאשימה מחויבת להעביר להגנה. אם במסמך קיימים נימוקי החלטה להעמיד לדין את הנאשם בלבד לעומת החשודים האחרים, ייתכן שהמסמך יהיה רלוונטי להגנת הנאשם ובלבד כאשר יש הצדקה להגנה במקרים חריגים וההחלטה חיונית לדיון המשפטי.
- **ע"פ 7218/22 אלמלח נ' מדינת ישראל**
העברת חומרי חקירה באיחור עשויה לקפח את זכות הנאשם להליך הוגן. התביעה צריכה לתת את חומרי החקירה לאחר הגשת כתב האישום ולא בשלבים מתקדמים של המשפט.

התיישנות:

סעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982

התיישנות עבירות [7] (תיקון מס' 87) תשע"ט-2019
(ג)

(3) פרקליט מחוז או מי שממלא תפקיד דומה ברשות תביעה אחרת, ראש ענף חקירות במחוז או מי שממלא תפקיד דומה ברשות חוקרת אחרת, לפי העניין, רשאי להאריך את התקופה הנוספת, לרבות לאחר הארכתה לפי פסקה (2), אם סבר כי קיים אינטרס ציבורי להאריך את התקופה בפרק זמן נוסף הנדרש לשם השלמת חקירה, הוצאת תעודת חיסיון, השלמת הליך שימוע, קבלת החלטה בעניין ערר שהוגש לפי סעיף 64 או לשם המתנה להחלטת המחלקה לחקירת שוטרים בעניין תלונה שהוגשה אליה על ביצוע עבירה הקשורה לאותה פרשה;

- **ע"פ 4991/24 מדינת ישראל נ' זאבי**
פעולת איסוף ראיות יכולה להיחשב כ"חקירה על פי חיקוק" גם אם היא אינה מבוצעת ביחס לחשוד ספציפי. כך לדוגמה – פעולות שנעשו כחלק ממבצע לאיתור נעדרים עשויות להיחשב ל"חקירה על פי חיקוק".

גישור פלילי:

סעיף 143א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982

דיון מקדמי (תיקון מס' 48) תשס"ו-2006
143א.

(ה) לא הסתיים הדיון בכתב האישום במסגרת דיון מקדמי לפי סעיף זה, יעביר בית המשפט את הדיון בכתב האישום לשופט אחר שימשיך לדון בו לפי הוראות סימנים ה' עד ז' לפרק זה.

(ו) פרוטוקול הדיון המקדמי –

- (1) לא יועבר לעיון השופט שימשיך לדון בכתב האישום לפי הוראות סעיף קטן (ה);
- (2) לא ישמש ראיה בכל הליך משפטי אחר, למעט בערעור על פסק הדין שניתן בדיון המקדמי, אלא בהסכמת בעלי הדין.

- **עפ"ג 17833-09-24 מדינת ישראל נ' פלוני**
פרוטוקול של דיון מקדמי לא יועבר לעיון השופט שימשיך לדון בכתב האישום ולא ישמש כראיה בכל הליך משפטי אחר אלא בהסכמת בעלי הדין.

הגשת עתירה על דרך בקשה לבית המשפט בהליכים פליליים:

- **בש"פ 2235/24 פלד נ' מדינת ישראל**
בהליך פלילי בקשה יכולה להיקרא גם עתירה, במיוחד כאשר היא מוגשת כעתירה לבית המשפט, למשל, עתירה למעצר (נהוג בפרקטיקה).
בדרך כלל, העתירה עוסקת בשאלות משפטיות הנוגעות להליך עצמו, כמו למשל חוקיות הליכים או טענות על פגמים בהליך.

בקשה לעומת זאת, יכולה להתייחס לכל נושא בהליך, החל מנושאים שנויים במחלוקת ועד לפעולות שונות שעשויות להתבצע בתיק.
לכן, ניתן להגיש בקשה בתיק פלילי, ואם הבקשה עוסקת בשאלות משפטיות חשובות הנוגעות להליך, היא יכולה להיקרא גם עתירה.

ראיות

חוות דעת כראיה:

סעיפים 20 ו-39 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971

חוות דעת מומחה ותעודת רופא

20. בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות דין, לקבל כראיה, בכתב, חוות דעתו של מומחה בשאלה שבמדע, שבמחקר, שבאמנות או שבידיעה מקצועית (להלן – חוות דעת), ותעודה של רופא על מצב בריאותו של אדם (להלן – תעודת רופא).

חוות דעת של מומחה

39. היה הפלט חיווי דיעה בענין שבמדע, שבמחקר, שבאמנות, שבידיעה מקצועית או בענין שברפואה, לא יהיה הפלט קביל כראיה, אלא אם כן הוגש בהתאם להוראות הדין החל על הגשת עדות בענינים אלה.

• ת"א 20-07-24229 באסאם ג'אבר נ' ואיל עואד

חוות דעת העוסקת בסקירה של המשפט והדין ויישומו על המקרה הנידון בהליך לא תתקבל כראיה, שכן היא אינה עוסקת בשאלה "שבמדע, שבמחקר, שבאמנות או שבידיעה מקצועית" המסייעת לבית המשפט בבירור העובדות.

ראיות בהליך פלילי:

סעיף 10 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971

קבלת אמרה בהסכמה

10. אמרה בכתב שניתנה מחוץ לבית המשפט תהיה קבילה כראיה בהליך פלילי אף אם נותנה אינו עד במשפט, אם שני הצדדים הסכימו לכך ותוכן האמרה לא היה שנוי במחלוקת, ובלבד שהנאשם היה מיוצג על ידי עורך דין.

• ע"פ 9227/23 פלוני נ' מדינת ישראל

הגשת הודעה של עד בהסכמה אינה מהווה, בהכרח, גם הסכמה מלאה באשר לתוכנה של ההודעה.

סדר דין אזרחי

הגשת כתבי טענות:

תקנה 9(ד) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018

כתב תביעה וכתב הגנה – כללי

9. (ד) חלקו השני של כתב הטענות לא יעלה על שני עמודים וחלקו השלישי לא יעלה על תשעה עמודים אם הוגש לבית משפט שלום, ובהתאמה על שלושה ושנים עשר עמודים אם הוגש לבית משפט מחוזי; ואולם בתובענה לסעד כספי בבית משפט מחוזי שסכומה עולה על שניים וחצי מיליון שקלים חדשים ובתובענה לפיצויים בשל נזק גוף ותובענה שעילתה בחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים שהוגשו לבית המשפט המחוזי, חלקו השני של כתב הטענות לא יעלה על חמישה עמודים וחלקו השלישי לא יעלה על עשרים וחמישה עמודים.

• ת"א 24-08-6771 סולומון ברט נ' עופר גפני

הגשת כתב הגנה החורג מהיקף העמודים המקובל (14 עמודים) מבלי לקבל אישור מבית המשפט ללא תתקבל (זאת משום שמדובר ביתרון דיוני מובהק לנתבעים).
סעד של מחיקת כתב ההגנה הינו סעד קיצוני ודרסטי.

גילוי מסמכים:

תקנה 57 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018

גילוי מסמכים

57. לא יאוחר משלושים ימים לאחר שהוגש כתב הטענות האחרון, או במועד אחר שיורה בית המשפט, יחליפו בעלי הדין תצהירי גילוי מסמכים המאמתים את רשימת כל המסמכים הנוגעים לעניינים השנויים במחלוקת, המצויים או שהיו מצויים ברשותו או בשליטתו של בעל הדין ושאינו בעל הדין לאחר חקירה ודרישה; אם המסמך אינו מצוי עוד ברשותו או בשליטתו, יפרט את הנסיבות הקשורות לכך.

• רע"א 41448-09-24 ניסים נ' תיבון

אם מסמך מצוי ברשותו של צד להליך והוא נוגע לעניינים השנויים במחלוקת, זהות עורך המסמך או הצדדים לו (גם אם מדובר בצדדים שלישיים שאינם צד להליך) אינה מונעת את גילוי של המסמך.

סמכות עניינית:

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984

• רע"א 27736-09-24 אבו יחיאל חברה לבנין בע"מ נ' נציגות הבית המשותף ברחוב הר מצדה 87 אשדוד

העובדה שיש בתיקון הנזק כדי להשליך על אופן שימוש הדיירים בבניין – אינה הופכת את התביעה לתביעה בדבר שימוש במקרקעין, אלא תביעת שווי.

צירוף צד שלישי לתובענה:

תקנה 146(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018

סמכות בית המשפט בערעור

146.

(ב) בית המשפט רשאי להשתמש בסמכויות אלה אף אם הערעור נוגע רק לחלק מן ההחלטה, ורשאי להשתמש בהן לטובת המשיבים או בעלי הדין האחרים, כולם או מקצתם, אף אם לא הגישו ערעור.

• ע"א 5114-09-24 שי סיני נ' בנק הפועלים בע"מ

צד שמבקש להצטרף להליך ערעור כמשיב, צריך להוכיח 3 תנאים מצטברים:
(1) הוא עלול להיפגע ישירות מתוצאות ההכרעה בערעור; (2) ההכרעה בערעור תכבול אותו בעתיד, באמצעות מעשה בית דין; (3) שיקולי יעילות וסדר דיוני מצדיקים את צירופו.

מחיקת דחיית תובענה ודוקטרינת מעשה בית דין:

תקנות 41 עד 45 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018

התקנות עוסקות במחיקת כתב תביעה, מחיקה מחמת שימוש לרעה בהליכי משפט, דחיית תביעה במקרים מיוחדים, הפסקת תובענה, מחיקה מינהלית מחוסר מעש וכן – ההשלכות כתוצאה מפעולות אלו.

• ע"א 20222-12-24 אשר נוף נ' מדינת ישראל - לשכת פקיד הסדר מקרקעין

הרציונל המרכזי שניצב בבסיס דוקטרינת מעשה בית דין הוא סופיות ההליך ומניעת הטרדה של בעל דין בדיונים חוזרים ונשנים באותה העילה למרות שכבר הוכרעה.

מומחים:

תקנה 88 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018

מומחה מטעם בית המשפט

88. (א) בלי לגרוע מתקנות המומחים, בית המשפט רשאי בכל עת למנות מטעמו מומחה, כמה מומחים או צוות של מומחים למתן חוות דעת בעניין שבמומחיות, ולתת מזמן לזמן הוראות והנחיות בנוגע למילוי התפקיד.

- רע"א 42060-12-24 א.ש נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ
התערבות בהחלטות הנוגעות למינוי מומחים או פסילתם נמצאות בגדרן של החלטות דיוניות אשר ערכאת הערעור לא תתערב בהן, אלא במקרים חריגים.

תקנה 16 לתקנות בתי המשפט (רשימת מומחים מטעם בית המשפט), התשפ"ג-2022

איסור ניגוד עניינים

16.

(ג) לא ימונה מומחה מטעם בית המשפט אם המומחה עלול להימצא, במישורין או בעקיפין, במצב של ניגוד עניינים.

סעיף החוק מתייחסים לרשימה של מצבים שיכולים להעיד על ניגוד עניינים של מומחה:

- קשר משפחתי או קרבה ממשית לאחד הצדדים;
- קשר אישי או קשר עבודה רציף עם אחד הצדדים;
- המומחה נתן בשנה האחרונה חוות דעת או שירות אחד לאחד הצדדים;
- יש למומחה עניין כספי או אישי בהליך.

- רע"א 57747-10-24 פלונית (קטינה) הוריה - האפוטרופסיים הטבעיים שלה נ' בית חולים כרמל

מומחים רבים בעלי שם עובדים בהסדר מול ביטוחים משלימים, עובדה זו כשלעצמה לא יכולה להוות עילה לפסילתם משום שזה יקשה על היכולת למנות מומחים רפואיים לצורך מתן חוות דעת רפואיות.

המצאת כתבי טענות לנתבע זר:

תקנה 163 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018

ביצוע ההמצאה

163. (א) ההמצאה תהיה ככל האפשר לנמען עצמו; אם הנמען מיוצג בידי עורך דין, יש להמציא לו במקומו; אם מינה לשם ההמצאה מורשה מטעמו – ניתן להמציא למורשה במקומו.

...

(ג) התגורר הנמען מחוץ לתחומי המדינה ויש לו בתחומי המדינה נציג מטעמו המייצג אותו באופן קבוע בקשר לענייניו בישראל, ניתן להמציא לנציג אם התביעה נוגעת לאותו עניין; תקנה 169 תחול בשינויים המחויבים גם על תקנת משנה זו.

- ת"א 23875-08-23 עזבון המנוח יהודה הנקין ז"ל ו-6 אח' נ' Cloudflare Inc

המצאה של כתב תביעה שבוצעה לחברה המספקת שירותי תמיכה לחברה הנתבעת תיחשב כהמצאה לנציג, ובכך מתקיים מבחן "אינטנסיביות הקשר" וכן מבחן קיומו של "עניין בישראל".

אגרות:

תקנות בתי המשפט (אגרות), התשס"ז-2007

- רע"א 4554/24 מדינת ישראל נ' פלוניות

כאשר יש תביעה עם כמה סעדים שעל כל סעד יש אגרה בגובה שונה, נקבע כי האגרה שתחול על ההליך תיקבע לפי סכום האגרה הגבוה, באמצעות השוואת סכומי האגרה המלאים.

תביעות השתקה:

- ע"א 1954/24 וקנין נ' קיבוץ ניר דוד

"תביעות השתקה" הוא הכינוי שניתן להליכים משפטיים (בד"כ הליכי לשון הרע) שתובעים נוקטים שלהם כוח וממון כדי להשתיק שיח ציבורי וביקורת המופנית אליהם.

בתי משפט

תחולה בזמן של הלכה שיפוטית

- בג"ץ 3279/22 מדינת ישראל נ' זר
חקיקה חדשה חלה באופן פרוספקטיבי בלבד (מכאן ולהבא). הרציונל – שמירת דינים.
מנגד, כאשר פסק דין קובע הלכה חדשה והוא שותק, ברירת המחל היא כי תחולתו
טרורספקטיבית (למפרע).

משפט מנהלי:

סעיף 5 לחוק בתי משפט לעניינים מנהליים, התש"ס-2000

סמכות בית המשפט

5. בית משפט לעניינים מנהליים ידון באלה –

(תיקון מס' 15) תשס"ה-2005

- (1) עתירה נגד החלטה של רשות או של גוף המנוי בתוספת הראשונה בענין המנוי בתוספת הראשונה ולמעט עתירה שהסעד העיקרי המבוקש בה ענינו התקנת תקנות, לרבות ביטול תקנות, הכרזה על בטלותן או מתן צו להתקין תקנות (להלן – עתירה מנהלית);
- (2) ערעור המנוי בתוספת השניה (להלן – ערעור מנהלי);
- (3) תובענה המנויה בתוספת השלישית (להלן – תובענה מנהלית);
- (תיקון מס' 2) תשס"א-2001 (תיקון מס' 15) תשס"ה-2005
- (4) ענין מנהלי או ענין אחר שנקבע בחוק אחר כי בית משפט לעניינים מנהליים ידון בו, ובכפוף להוראות אותו חוק.

- עת"מ 5224-10-22 קורלי כלזינה ג'ולייט יהונתן נ' רשות האוכלוסין וההגירה משרד הפנים
כאשר מתבקש תיקון בפרט רישום של דת, לאום או מצב משפחתי במרשם האוכלוסין, לפקיד המרשם אין סמכות לתקן ללא קיום של פסק דין של בית המשפט המוסמך.

תקנות סדר הדין בבית המשפט הגבוה לצדק, התשמ"ד-1984

- בג"ץ 12534-08-24 אלמוג נ' היועצת המשפטית לממשלה
בג"ץ יתערב בהחלטה שעניינה פתיחת חקירה במקרים חריגים בלבד בהם נפל פגם מהותי בהפעלת שיקול הדעת.

בוררות:

סעיף 11 לחוק הבוררות, התשכ"ח-1968

העברת בורר מתפקידו

11. בית המשפט רשאי להעביר בורר מתפקידו באחד מהמקרים האלה:
 - (1) נתגלה שהבורר אינו ראוי לאמון הצדדים;
 - (2) התנהגותו של הבורר במהלך הבוררות גורמת לעינוי דין;
 - (3) נבצר מהבורר למלא את תפקידו.

- רע"א 5870/24 שטרן נ' מתרחבים בירושלים שותפות מוגבלת
בית המשפט רשאי להעביר בורר מתפקידו משום שנתגלה שהוא אינו ראוי לאמון הצדדים.

תקנה 129 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018

פסק דין או החלטה אחרת

129. (א) בתום הדיון בכל הליך ייתן בית המשפט את החלטתו בהקדם האפשרי בהתחשב, בין השאר, בהיקף הראיות בכתב ובעל פה ובמורכבותו של ההליך.
- (ב) ההחלטה תכלול פירוט קצר של המחלוקות, ממצאי בית המשפט לגבי העובדות, השאלות המשפטיות הטעונות הכרעה, ההכרעה ונימוקיה באופן תמציתי; אם כללה ההחלטה חידוש משמעותי או שיש להחלטה חשיבות מיוחדת, רשאי בית המשפט לתת הנמקה מפורטת.

- רע"א 54365-10-24 מרכז אגודת ישראל בארץ ישראל בע"מ נ' מעונות ילדים בישראל קריית הילד ירושלים
החלטה המקבלת בקשה לעיכוב הליכים הינה פסק דין משום שהיא מסיימת את ההליך בבית המשפט. בשונה מהחלטה הדוחה בקשה לעיכוב הליכים שהיא החלטה אחרת. (ההליך ממשיך בבית המשפט).

פסלות שופט:

סעיף 77א(1) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984
עילות הפסלות:

- חשש ממשי למשוא פנים;
- יש לשופט קרבה ממשית או קשר משפחתי לאחד מהצדדים בתביעה;
- עניין כספי או אישי ממשי של השופט בתובענה;
- טרם התמנה כשופט, היה מעורב באותו ההליך בתור ב"כ/בורר/מגשר/עד/יועץ מקצועי/מומחה/כל דרך דומה.

- עפ"ס 46141-01-25 פלוני נ' פלונית
העובדה שמותב דן בהליכים קודמים בעניינם של הצדדים, גם כאשר ההליכים קשורים זה לזה בקשר ענייני, אינה מקימה עילת פסלות אוטומטית.

סעיף 77א(ג) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984
א.

(ג) החלטת שופט או בית משפט לפי סעיף זה תהיה מנומקת, ורשאי בעל דין לערער עליה לפני בית המשפט העליון; בערעור ידון נשיא בית המשפט העליון, או מותב של שופטי בית המשפט העליון, או שופט אחד, הכל כפי שיקבע הנשיא.

- ע"א 3230/14 פלוני נ' קיבוץ מעברות אגודה שיתופית להתיישבות חקלאית + רע"א - 16746-24 אבו גאנם נ' רשות מקרקעי ישראל

ערעור על החלטה בטענת פסלות יוגש בזכות. על פי המועדים – פלילי 5 ימים, אזרחי 14 יום אם חלף המועד לערעור, לא ניתן להגיש ערעור על פסלות במסגרת בר"ע בגלגול שלישי על פסה"ד הדבר לא יתאפשר, בהתאם להלכת חניון חיפה – הקובעת כי לא תינתן רשות ערעור אם הבקשה לא מעלה שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים.

הארכת מועדים, ערעורים ודיון נוסף:

תקנה 137(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018
137.

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), משיב בערעור רשאי להגיש ערעור בתוך שישים ימים מהיום שבו הומצא לו הערעור, או מהיום שבו הומצאה לו הודעה על הפקדת ערובה לפי תקנה 135, או מהיום שבו הומצאה לו החלטה על פטור מהפקדת ערובה, לפי המאוחר.

- ע"ר 29369-11-24 Nel Investment Corporation נ' חברת גוש 30048 חלקה 53 בע"מ
תקנה 137(ב) לתקסד"א אינה מבחינה בין משיב שהגיש ערעור עצמאי לבין משיב שהגיש ערעור משיב. לכן כל משיב בערעור רשאי להגיש ערעור מטעמו.

תקנה 138 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018

דיון בערעור

138. (א) בית משפט שלערעור רשאי –

(1) לדחות את הערעור בלא צורך בתשובה, אם סבר שאין לערעור סיכוי להתקבל;

- רע"א 54365-10-24 מרכז אגודת ישראל בארץ ישראל בע"מ נ' מעונות ילדים בישראל קריית הילד ירושלים

בית המשפט רשאי לדחות ערעור ללא צורך בתשובה, אם סבר שאין לערעור סיכוי להתקבל.

תקנה 9(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018
כתב תביעה וכתב הגנה – כללי

9.

(ב) כתב הגנה יוגש בתוך שישים ימים ממועד המצאת כתב התביעה לידי הנתבע, ובתביעה שעניינה רשלנות רפואית, יוגש כתב ההגנה בתוך 120 ימים ממועד המצאת כתב התביעה לידי הנתבע; בית המשפט רשאי להאריך את המועדים כאמור אם השתכנע כי קיימים טעמים המצדיקים זאת.

• **ע"ר 24-11-20666 ל. א' נ' ס. מ**

שירות מילואים יכול להוות טעם מיוחד לצורך הארכת מועד, אך אין לומר כי ימי שירות מילואים אינם באים במניין מועדים אם לא נקבע כך. הכוונה שהם נספרים במניין הימים. היקף שירות המילואים יכול לשמש שיקול ויש מקום לתת את הדעת במקרים המתאימים גם למכלול נסיבות תקופה מורכבת זו, על קשייה, כאביה והשלכותיה על הציבור בכלל ועל ציבורים קונקרטיים כמו המשרתים בחזית או המפונים מביתם בפרט.

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984

• **רע"א 25-01-40161 אגד תעבורה בע"מ נ' ט. ל**

התערבות בהחלטות הנוגעות למינוי מומחים או פסילתם נמצאות בגדרן של החלטות דיוניות אשר ערכאת הערעור לא תתערב בעניין אלא במקרים חריגים, וזאת גם אם סברה ערכאת הערעור כי עדיף היה לנקוט בדרך דיונית אחרת.

• **דנ"א 25-01-46246 הצלחה - לקידום חברה הוגנת (ע"ר) נ' UBS AG**

הדיון הנוסף הוא הליך נדיר וחריג השמור למקרים בהם נקבעה הלכה חדשה שעומדת בסתירה להלכה קודמת של ביהמ"ש העליון, או שמפאת חשיבותה, קשיותה או חידושה יש מקום לקיים לגביה דיון נוסף. כמו כן, ככלל, על פסק הדין לקבוע הלכה גלויה, ברורה ומפורשת על פני הפסק.

תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, צו בתי המשפט (סוגי החלטות שלא תינתן בהן רשות ערעור), התשס"ט-2009

• **ע"א 24-11-21063 אסף שפירא נ' מכורה - כפר שיתופי בע"מ**

הוראה שיפוטית, של רשם או שופט, המוחקת הליך, בין אם הליך עיקרי בין אם הליך ערעור, מחמת אי תשלום אגרה – היא בבחינת החלטה אחרת ולא פסק דין לצורך סיווגה.

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, צו בתי המשפט (סוגי החלטות שלא תינתן בהן רשות ערעור), התשס"ט-2009

• **רע"א 24-11-27149 רונן הר אבן נ' טרקלין חשמל בע"מ**

החלטה שלא להתיר הבאת ראיות נוספות היא החלטה דיונית הנוגעת לאופן ניהול ההליך. ערכאת הערעור תיטה שלא להתערב בהחלטות מעין אלה, אלא במקרים חריגים, בהם ההחלטה שהתקבלה מנוגדת לדין או גורמת לעיוות דין. כך גם מקום שמדובר בבקשה להוספת ראיות המוגשת בעיצומו של שלב גביית הראיות.

• **בע"מ 24-08-16405 פלוני נ' פלונית**

השאלה האם החלטה בעניין פירוק שיתוף בנכס מקרקעין מהווה "פסק דין" המקנה ערעור בזכות, או שמא מהווה היא "החלטה אחרת" שאינה ניתנת לערעור אלא ברשות בלבד? המבחן בין "החלטה אחרת" לבין "פסק דין" בעניין פירוק שיתוף במקרקעין, הוא "מבחן סגירת התיק", והאם נותרה בידי בית המשפט מלאכה נוספת. רק סיום כל הפעולות הנדרשות לפירוק השיתוף, תיחשב כ"פסק דין" המקים זכות ערעור.

סמכות המחלקה הכלכלית:

סעיף 40 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 – סמכות בית המשפט המחוזי

- ת"א 23839-01-25 איתי בללי נ' המחבת הלוהט בע"מ
תביעה להחזר הלוואה אינה עונה להגדרת "עניין כלכלי" כשהלוואה שניתנה בין צדדים קרובים הוגדרה כהלוואה בעלים.

פומביות הדיון:

סעיף 68(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984

פומביות הדיון [ב/38]

68.

(ב) בית משפט רשאי לדון בענין מסויים, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות, אם ראה צורך בכך באחת מאלה:

(4) לשם הגנה על עניינו של קטין או חסר ישע כהגדרתו בסעיף 368א לחוק העונשין, התשל"ז-1977 וכן אדם עם מוגבלות שכלית או אדם עם מוגבלות נפשית, כהגדרתם בחוק הליכי חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית), התשס"ו-2005 (בחוק זה – חוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות);

- רע"פ 63443-01-25 טום צמח נ' מדינת ישראל

חרף העובדה שהמבקש מאובחן עם אוטיזם ומוכר למערכת הפסיכיאטרית, המבקש לא הוכיח ברמה הנדרשת כי הוא עומד באחד מהחריגים לעקרון פומביות הדיון הקבועים בסעיף 70(ד) לחוק בתי המשפט; או כי הפרסום עלול לגרום לו לנזק חמור מעבר לנזק הרגיל הכרוך בפרסום שמו של כל נאשם.

ביזיון בית המשפט:

פקודת ביזיון בית המשפט

- רע"א 6161/24 אביגדור נ' מדינת ישראל

הליך ביזיון בית משפט הוא הליך אכיפה ייחודי וקיצוני, שהשימוש בו ייעשה במשורה, וכשאין אמצעים פוגעניים פחות לצורך אכיפת הצו השיפוטי.
המסגרת שבה יתנהל הליך לפי פקודת ביזיון בית משפט נועדה להיות מהירה ויעילה, באופן כזה שהצו השיפוטי יקוים.

סמכות ערכאת הערעור:

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984

- ע"פ 754/23 פלוני נ' מדינת ישראל + ע"פ 7218/22 אלמלח נ' מדינת ישראל

ערכאת הערעור לא תתערב בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית. לכלל זה ישנם מספר חריגים:

1. הממצאים מתבססים על שיקולי היגיון ושכל ישר, או סבירות העדות;
2. מדובר במסקנות (ולא עובדות);
3. המסד הראייתי אינו מספק את הביטחון הדרוש להרשעת נאשם;
4. הערכאה הדיונית התעלמה לחלוטין מראיות או לא שמה לב לפרטים מהותיים בחומר הראיות;
5. הערכאה הדיונית התעלמה מסתירות מהותיות בעדויות;
6. נפלה טעות מהותית או בלטת בעניין מהימנות העדות;
7. הערכאה הדיונית אימצה גרסה מופרכת וחסרת היגיון;
8. הממצאים מבוססים על ראיות כתב, על תמליל, על קלטת או על התרשמות מחפץ;
9. השופט שכתב את פסה"ד אינו השופט ששמע את הראיות;
10. חלף זמן רב משמיעת הראיות ועד לכתובת פסה"ד.

מעצרים

העברת נאשם ממעצר מאחורי סורג ובריח למעצר בפיקוח אלקטרוני:

סעיף 21 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996
מעצר לאחר הגשת כתב אישום

21.

(ב) בית המשפט לא יתן צו מעצר לפי סעיף קטן (א), אלא אם כן נוכח, לאחר ששמע את הצדדים, שיש ראיות לכאורה להוכחת האשמה, ולענין סעיף קטן (א)(1), לא יצווה בית המשפט כאמור, אלא אם כן נתקיימו גם אלה:

(1) לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ותנאי שחרור, שפגיעתם בחירותו של הנאשם, פחותה;

(2) לנאשם יש סניגור, או שהנאשם הודיע שברצונו שלא להיות מיוצג בידי סניגור.

• עמ"ת 25-01-42301 מדינת ישראל נ' עאטף חאלדי

האם ניתן להעביר נאשם ברצח בנסיבות מחמירות ממעצר מאחורי סורג ובריח למעצר בפיקוח אלקטרוני? כאשר מדובר במערכת פיקוח הדוקה על הנאשם אשר מאיינת את המסוכנות שלו ובשילוב העובדה שההליך הפלילי נמשך זמן רב וצפוי עוד להימשך, נקודת האזיון נוטה להעברת המעצר למעצר בפיקוח אלקטרוני.

משפחה

הגדרת בן זוג:

סעיף 1(2)(ג) לחוק בתי המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995

הגדרות

1. בחוק זה, "עניני משפחה" – אחת מאלה:

(2) תובענה אזרחית בין אדם או עזבונו לבין בן משפחתו, או עזבונו, שעילתה סכסוך בתוך המשפחה, היא נושאה או שוויה אשר יהא; לענין פסקה זו –

"בן משפחתו" –

(ג) הוריו, הורי בן זוגו או בני זוגם;

• רמ"ש 24-06-58809 פלונית נ' אלמונית

ההיגד "בן זוגו" המופיע בסעיף 1(2)(ג) לחוק ביהמ"ש לענייני משפחה כולל בחובו גם בן זוג שנפטר (להבדיל מבן זוג לשעבר), ומכאן כי תביעה כנגד הורי בן הזוג שנפטר עונה על דרישת "בן משפחתו" כהגדרת החוק ותהא בסמכותו של בימ"ש לענייני משפחה.

סמכות בתי הדין הרבניים:

סעיפים 3 ו-9 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין)

שיפוט אגב גירושין

3. הוגשה לבית דין רבני תביעת גירושין בין יהודים, אם על ידי האשה ואם על ידי האיש, יהא לבית דין רבני שיפוט יחודי בכל ענין הכרוך בתביעת הגירושין, לרבות מזונות לאשה ולילדי הזוג.

שיפוט על פי הסכמה

9. בעניני המעמד האישי של יהודים כמפורט בסעיף 51 ל"דבר המלך במועצתו על ארץ-ישראל-1947 או בפקודת הירושה, אשר בהם אין לבית דין רבני שיפוט יחודי לפי חוק זה, יהא לבית דין רבני שיפוט לאחר שכל הצדדים הנוגעים בדבר הביעו הסכמתם לכך.

• בג"ץ 21-5988 פלוני נ' פלונית

בתי הדין הרבניים אינם מוסמכים לדון מכוח כריכה במזונות ילדים; וכי הם מוסמכים לדון בתביעת השבה בין ההורים, וגם אז רק כשמדובר בתביעה המתייחסת להוצאות עבר שההורה כבר נשא בהן, או להוצאות עתידיות קונקרטיות שהוא התחייב או חויב לשאת בהן. הכוונה להתחשבנות בין ההורים. הסמכות לדון במזונות ה"כלליים" לילדי בני הזוג נתונה גם לבית המשפט לענייני משפחה. מדובר בסמכות מקבילה

הערה: הלכה זו אינה שוללת את סמכותו של בית הדין הרבני לדון במזונות ילדים בהסכמת כל הצדדים הנוגעים בדבר (סעיף 9 לחוק).

תוקף הסכם ממון:

חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973

- עמ"ש 46664-10-24 האיש נ' האישה
ההסכם שנחתם כאשר הצדדים היו ידועים בציבור אינו הסכם ממון ואין לו תוקף לאחר נישואי הצדדים.

צירוף צד שלישי לתובענה:

סעיף 6(ו) לחוק בתי המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995

איחוד תיקים

6.

(ו) בית משפט לענייני משפחה רשאי לצרף לתובענה מי שלצורך בירור התובענה והכרעה בסכסוך נדרש שיהיה צד לה, יהא נושא התובענה או שוויה אשר יהא.

- רמ"ש 16480-01-25 א' נ' ר' ב'
צירוף צד שלישי לתובענה בענייני משפחה יכול להתבקש רק מראש ביחד עם הגשת כתב ההגנה. לא ניתן לצרף צד שלישי לתובענה רק לשם קניית סמכות בביהמ"ש לענייני משפחה.

חוזים

המחאת חיובים:

סעיף 2(א) לחוק המחאת חיובים, התשכ"ט-1969

2. (א) המחאת זכות אין בה כדי לשנות את הזכות או תנאיה, ולחייב יעמדו כלפי הנמחה כל הטענות שעמדו לו כלפי הממחה בעת שנודע לו על ההמחה.

- ע"א 2457/24 רחמים נ' בומרגטן
המחאת זכויות הקבלן לבנק המלווה אין בה כשלעצמה כדי לחסום את רוכשי הדירות מלהעלות כלפי הבנק כל טענת זכות אשר עמדה להם כלפי הקבלן. מסקנה זו נגזרת מהאמור בסעיף 2(א) לחוק המחאת חיובים. האמור בסעיף 2(א) לחוק המחאת חיובים הוא הוראה דיספוזיטיבית הניתנת להתנאה.

עונשין וענישה

עיקרון אחידות הענישה וענישה – השיקולים:

סעיף 40ב לחוק העונשין, התשל"ז-1977

העיקרון המנחה בענישה הלימה

40ב. העיקרון המנחה בענישה הוא קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו (בסימן זה – העיקרון המנחה).

- ע"פ 2138-24 יעקב סלמן נ' מדינת ישראל
לצד השאיפה להגשים באופן המיטבי את עקרון אחידות הענישה, ראוי לעשות זאת מבלי לגרוע מהמשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם כך שיהיה איזון בין עקרון אחידות הענישה לבין עיקרון הענישה האינדיבידואלית.

ריצוי עונש מאסר:

סעיף 44 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

מאסר נדחה

44. הטיל בית המשפט עונש מאסר, רשאי הוא לצוות שהעונש יתחיל מן התאריך שקבע.

- ע"פ 24-12-46448 אושר שלמה נ' מדינת ישראל
עיכוב ביצוע עונש מאסר בנסיבות של הרשעה בעבירה חמורה וגזר דין לתקופה ארוכה, יתאפשר רק במקרים נדירים שמתקיימות נסיבות יוצאות דופן בלבד.

סעיף 45 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

מאסר חופף [יא/11]

45. (א) (בוטל).

- (ב) מי שנידון למאסר ולפני שנשא כל ענשו חזר ונידון למאסר, ובית המשפט שדן אותו באחרונה לא הורה שישא את ענשי המאסר, כולם או מקצתם, בזה אחר זה, לא ישא אלא עונש מאסר אחד והוא של התקופה הארוכה ביותר.
- (ג) מי שנידון לשתי תקופות מאסר או יותר שאחת מהן חופפת בחלקה את האחרת, אין עליו, לאחר שנשא תקופת המאסר האחת, אלא שארית תקופת המאסר האחרת שאינה חופפת.

• רעב"ס 25-03-8744 עדיאל קורליאונה נ' שירות בתי הסוהר

- האם ניתן לקזז עונש מאסר במצב שנגזר על נאשם עונש מאסר בתיק 1 וכעת נגזר עליו עונש מאסר נוסף בתיק 2?
בית המשפט בתיק השני לא יכול היה להחסיך ימי מעצר מהעונש של התיק הראשון, כי זה בעצם היה משנה את מה שנפסק בעבר – וזה לא בסמכותו.

מתחם העונש:

סעיף 40 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

שיקום

- 40. (א) קבע בית המשפט את מתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה ומצא כי הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם, רשאי הוא לחרוג ממתחם העונש ההולם ולקבוע את עונשו של הנאשם לפי שיקולי שיקומו, וכן להורות על נקיטת אמצעי שיקומי כלפי הנאשם, לרבות העמדתו במבחן לפי סעיפים 82 או 86 או לפי פקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969.
- (ב) היו מעשה העבירה ומידת אשמו של הנאשם בעלי חומרה יתרה, לא יחרוג בית המשפט ממתחם העונש ההולם, כאמור בסעיף קטן (א), אף אם הנאשם השתקם או אם יש סיכוי של ממש שישתקם, אלא בנסיבות מיוחדות ויוצאות דופן, לאחר שבית המשפט שוכנע שהן גוברות על הצורך לקבוע את העונש במתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה, ופירט זאת בגזר הדין.

• ע"פ 24/1026 מדינת ישראל נ' פלוני

- גם כאשר הליך שיקומי מוצלח מצדיק סטייה ממתחם הענישה ההולמת למרות חומרת העבירה של הנאשם, לא תהיה הצדקה לגזור ענישה שלא כוללת בכלל עונש מאסר בפועל.

סעיף 52 לחוק העונשין, התשל"ז-1977

מאסר על תנאי

- 52. (א) הטיל בית המשפט עונש מאסר, רשאי הוא להורות בגזר הדין שהעונש, כולו או מקצתו, יהיה על תנאי.
- (ב) (1) מי שנידון למאסר על תנאי לא ישא את ענשו אלא אם עבר - תוך תקופה שנקבעה בגזר דינו ושלא תפחת משנה ולא תעלה על שלוש שנים (להלן - תקופת התנאי) - אחת העבירות שנקבעו בגזר הדין והורשע בשל עבירה כזאת (להלן - עבירה נוספת) תוך תקופת התנאי או לאחריה.

• ע"פ 24-09-13023 פרץ נ' מדינת ישראל

עונש מאסר על תנאי:

- כאשר יש צורך להפעיל עונש מאסר על תנאי צריך לבחון את התנהגות הנאשם לצד ההפרה בפועל. בית המשפט קבע שניתן להסתפק בדמיון בין מעשיו של נאשם לתנאי כדי להפעיל את העונש. כמו כן, נקבע שניתן להפעיל את התנאי גם כאשר עבירת התנאי חמורה יותר מהעבירה הנוכחית.
- יש לזכור – עונש מאסר על תנאי יקבע לתקופה שלא תפחת משנה ולא תענה על שלוש שנים.

סעיף 40טו לחוק העונשין, התשל"ז-1977

ענישת קטין

40טו. (א) על ענישת קטין יחולו הוראות חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971.

(ב) בלי לגרוע מהאמור בסעיף קטן (א), בית המשפט רשאי להתחשב בעקרונות ובשיקולים המנחים בענישה המנויים בסימן זה, תוך התאמתם לענישת הקטין, ככל שסבר שראוי לתת להם משקל בנסיבות המקרה.

סעיף 1א לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971

עקרונות כלליים

1א. (א) מימוש זכויות של קטין, הפעלת סמכויות ונקיטת הליכים כלפיו ייעשו תוך שמירה על כבודו של הקטין, ומתן משקל ראוי לשיקולים של שיקומו, הטיפול בו, שילובו בחברה ותקנת השבים, וכן בהתחשב בגילו ובמידת בגרותו.

(ב) חוק זה בא להוסיף על זכויות הנתונות לקטין לפי כל דין, ולא לגרוע מהן.

• ע"פ 436/24 פלוני נ' מדינת ישראל

ענישת קטין:

קטינות אינה מקנה חסינות מפני ענישה הולמת בגין ביצוע עבירות חמורות, במיוחד כאשר מדובר בעבירות מין.

שיקולי שיקום של עבריין קטין לא יגברו על יתר שיקולי הענישה (כמו הרתעה, גמול, הגנה על נפגע עבירה וסיכויי שיקום של נפגע עבירה).

נזיקין

פלת"ד:

סעיף 1 לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975

"תאונת דרכים" – מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה; יראו כתאונת דרכים גם מאורע שאירע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב, שנגרמו בשל רכיב של הרכב או בשל חומר אחר שהם חיוניים לכושר נסיעתו, אף אם אירעו על-ידי גורם שמחוץ לרכב, וכן מאורע שנגרם עקב פגיעה ברכב שחנה במקום שאסור לחנות בו או מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המיכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי; ואולם לא יראו כתאונת דרכים מאורע שאירע כתוצאה ממעשה שנעשה במתכוון כדי לגרום נזק לגופו או לרכושו של אותו אדם, והנזק נגרם על ידי המעשה עצמו ולא על ידי השפעתו של המעשה על השימוש ברכב המנועי;

"שימוש ברכב מנועי" – נסיעה ברכב, כניסה לתוכו או ירידה ממנו, החנייתו, דחיפתו או גרירתו, טיפול-דרך או תיקון-דרך ברכב, שנעשה בידי המשתמש בו או בידי אדם אחר שלא במסגרת עבודתו, לרבות הידרדרות או התהפכות של הרכב או התנתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו תוך כדי נסיעה וכן הינתקות או נפילה כאמור מרכב עומד או חונה, שלא תוך כדי טיפולו של אדם ברכב במסגרת עבודתו ולמעט טעינתו של מטען או פריקתו, כשהרכב עומד;

"רכב מנועי" או "רכב" – רכב הנע בכוח מיכני על פני הקרקע ועיקר יעודו לשמש לתחבורה יבשתית, לרבות רכבת, טרקטור, מכונה ניידת הכשירה לנוע בכוח מיכני בכביש ורכב נגרר או נתמך על ידי רכב מנועי, ולמעט כסא גלגלים, עגלת נכים ומדרגות נעות.

• רע"א 8995/23 חברת מבנים ונתיבים בע"מ נ' פלוני

הקשר הסיבתי:

השימוש בעגורן לצורך עבודות בנייה לא נחשב חלק מסיכון טבעי למי שמשתמש ברכב. השימוש ברכב במקרה של נפילת עגורן מול הנזק – אינו יחס של סיבתיות, אלא של מקריות.

• ע"א 3461/23 מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' קרנית לפיצוי נפגעי תאונות דרכים

תאונות דרכים תוכר גם כאשר רכב שחנה במקום אסור וכתוצאה מכך נפגע על ידי רכב אחר. במקרה כזה הקשר הסיבתי המשפטי בין מקום החנייה המסוכנת לבין נזקי נפגע מתקיים. ההסבר: הנזקים נגרמו כתוצאה מהתממשות הסיכון התחבורתי (שבגינו הוגדר מקום החנייה כמקום שאסור לחנות בו).

קניין

עסקאות וזכויות במקרקעין:

סעיף 34(ב) לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

זכות השותף לעשות בחלקו

34.

(ב) תניה בהסכם שיתוף השוללת או מגבילה זכות כאמור בסעיף קטן (א) אין כוחה יפה לתקופה העולה על חמש שנים.

• **ע"א 4843/23 אביטל נ' משאט**

תניה בהסכם שיתוף השוללת או מגבילה שותף לעשות שימוש בחלקו לא תהיה תקפה לתקופה שעולה על חמש שנים, גם כאשר מדובר בהגבלה שנוצרת מזכות קדימה.

בתים משותפים:

סעיף 58(א) לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

נשיאת הוצאות

58. (א) בעל דירה חייב להשתתף בהוצאות הדרושות להחזקתו התקינה ולניהולו של הרכוש המשותף ולהבטחת השירותים המחוייבים על פי דין או המקובלים על פי הנוהג, לפי יחס שטח רצפת דירתו אל שטח הרצפה של כל הדירות שבבית המשותף, זולת אם נקבע בתקנון שיעור השתתפות אחר; לענין זה, "החזקה תקינה" – שמירה על מצבו של הרכוש המשותף כפי שהיה בעת גמר הבניה, לרבות שיפורים שבוצעו בו לאחר מכן בהסכמת בעלי הדירות.

• **רע"א 3838-24 אסתר ביהם נ' נציגות הבית המשותף ברח' רבי עקיבא 20 ירושלים**

נציגות בית משותף יכולה לתבוע דייר שלא משתף פעולה ולא משתתף בהוצאות ההחזקה והניהול של הרכוש המשותף.

רשות מכללא במקרקעי ציבור:

סעיף 2 לחוק נכסי המדינה, התשי"א-1951

נכסים ללא בעלים – נכסי מדינה

3. נכס מקרקעין המצוי בישראל, ואין לו בעל, הוא נכס מדינת ישראל מיום היותו לנכס ללא בעל או מיום ו' באייר תש"ח (15 במאי 1948), הכל לפי התאריך המאוחר יותר.

• **ע"א 8132/23 חוסיין נ' מדינת ישראל**

כשאדם תופס קרקע (למשל, של המדינה), ואף אחד מהרשויות לא פועל כדי לעצור את הפעולה או לפנות את האדם, ברמה הטכנית אפשר לטעון שהוא קיבל אישור "בשתיקה" להשתמש בקרקע.

אבל בית המשפט קבע שמקרים בהם יכירו באישור כזה, הם מקרים נדירים מאוד. למה? יש המון קרקעות ציבוריות ולכן אי-אפשר לצפות מהמדינה שתבחין ותפעל מיד מול כל אדם שפולש.

לכן, הטענה שפולש קיבל "אישור" להשתמש בקרקע רק כי המדינה לא פינתה אותו מיד לא תתקבל.

רשות מכללא היא זכות אישית=אובליגטורית (ולא קניינית) להחזיק ולהשתמש במקרקעין. זיקת הנאה היא זכות קניינית ליהנות מהמקרקעין באופן מוגבל ומסוים בלי לקבל בהם חזקה.

זכויות החולה

זכות ליווי במעמד בדיקה לצורך הליך משפטי:

סעיף 6א לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996

זכות לנוכחות מלווה בטיפול רפואי

6א. (א) מטופל זכאי לכך שאדם המלווה אותו, לפי בחירתו (להלן – מלווה), יהיה נוכח בעת קבלת טיפול רפואי, ובלבד שהמלווה לא יתערב במתן הטיפול הרפואי.

- **ת"א 23-08-69040 מוחמד מוסא נ' נביל מוסא**

סעיף 6א לחוק זכויות החולה אינו מקנה לנבדק זכות ליווי במעמד בדיקה שנערכת לצורך הליך משפטי, להבדיל מבדיקה לצורך טיפול רפואי.

הבדיקה אינה נוגעת להערכת נכות רפואית או תפקודית בחו"ד הנערכת לצרכי משפט. אלא מדובר באבחון רפואי שניתן כחלק מהליך הטיפול הרפואי בחולה, ולצורך הטיפול.

אתיקה מקצועית

שימוש בבינה מלאכותית בכתבי בית דין:

סעיף 54 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961

54. במילוי תפקידיו יפעל עורך דין לטובת שולחו בנאמנות ובמסירות, ויעזור לבית המשפט לעשות משפט.

אוסר על כל מצב שבו האינטרס האישי של עורך הדין עלול להתנגש עם טובת הלקוח החובה כלפי הלקוח וכלפי בית המשפט

סעיף 34 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986

איסור הטעיה

34. (א) לא יעלה עורך דין, בין בעל פה ובין בכתב, טענה עובדתית או משפטית בודעו שאינה נכונה.

(ב) האמור בסעיף קטן (א) אין בו כדי למנוע הכחשה בכתב טענות בהליך אזרחי, או כפירה בעובדה בהליך פלילי.

- **בג"ץ 24-12-38379 פלונית נ' בית הדין השרעי לים ירושלים**

עורכי דין שמסתייעים בכלי בינה מלאכותית עדיין אחראים על התוכן שהם מגישים לבית המשפט. הם לא יכולים לסמוך בעיוורון על הכלים האלה, וחובה עליהם לבדוק שהמידע שהם מגישים מדויק ואמין.

- **בג"ץ 25-01-23602 העמותה לקידום זכויות הכלבים נ' שר החקלאות**

שימוש בבינה מלאכותית בצורה מטעה – למשל, מפנה לפסקי דין או חוקים שלא קיימים זה נחשב להתנהגות לא הוגנת ("חוסר ניקיון כפיים").
בית המשפט יכול לדחות את הבקשה שלו מראש, מבלי להיכנס בכלל לדיון לגופו של עניין. עצם השימוש המטעה מספיק כדי לפסול את העתירה.

חוקתי וחוקי יסוד

חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו:

- **עת"א 24-08-6358 מור מיכאל (אסיר) נ' מדינת ישראל**

הזכות להינשא היא זכות יסוד של האדם יש לאפשר לאסיר להינשא לבת זוגו מכוח זכותו היסודית, בין כותלי בית הסוהר.

חדלות פירעון

מעמדו של חוב הכתובה:

סעיפים 174 ו-175 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018
הפטר

174. (א) בתום תקופת התשלומים, ואם ניתן ליחיד הפטר לאלתר לפי סעיף 167 – עם מתן הצו לשיקום כלכלי, יהיה היחיד, והוא בלבד, פטור מחובות העבר שלא ניתן לפרוע מנכסי קופת הנשייה.

חובות שאינם בני הפטר

175. (א) ההפטר לא יחול על חובות עבר אלה:

(1) תשלום עונשי;

(2) חוב שנוצר בדרך מרמה או הנובע מעבירת גניבה או מעבירת מין או אלימות חמורה כהגדרתה

בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001;

(3) חוב מזונות שהחבות בו היא לפי פסק דין.

• **פס"ר 18-10-64080 יניב איבגי נ' נדז'דה איבגי-סוסנובסקיך**

השאלה הנדרשת הכרעה נוגעת למועד בו יש לראות חוב בגין כתובה כחוב בר תביעה בהליכי חדלות פירעון. שאלה שכבר עלתה האם הפטר חל על כתובה, כמו חוב מזונות. נפסק כי צו הפטר חל על חוב מזונות בלבד ולא ביחס לכתובה.

חוב כתובה אשר חל במועד צו הכינוס ומדובר על זוג שעדיין נשוי, אינו יכול להחשב "כחוב בר תביעה". הכתובה היא התחייבות עתידית – קיימת על הנייר מהחתונה, אבל נכנסת לתוקף רק בגירושין.

יש לשים לב – בחוק חסרה התייחסות מפורשת לגבי כתובה.

כל עוד דיני חדלות הפירעון רואים בחוב הכתובה כחוב שהפטר חל עליו, אזי אין מקום לאמץ

פרשנות הרואה בחוב הכתובה כחוב בר תביעה מעצם הנישואין.

ביטול הליך חדל"פ של יחיד:

סעיף 183(א) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018

ביטול צו לפתיחת הליכים בשל התנהלות היחיד

183. (א) מצא בית המשפט בהליכי חדלות פירעון שנפתחו לבקשת יחיד, כי מתקיים תנאי מהתנאים שבסעיף 163(ג)(1) או כי היחיד הפר תנאי מתנאי הצו לשיקום כלכלי וכי בשל כך נפגע באופן מהותי ניהולם התקין של הליכי חדלות הפירעון, רשאי הוא, לאחר שנתן ליחיד ולנושים הזדמנות להשמיע את עמדתם, לבטל את הצו לפתיחת הליכים; הורה בית המשפט על ביטול הצו, יורה כיצד לנהוג מנכסי קופת הנשייה.

• **עחדל"פ 24-11-71218 חוק חדיצחק ג'אן בוקר נ' עו"ד עופר שפירא**

המבקש הליך של חדלות פירעון צריך להתנהל בתום לב, תוך גילוי כל הנתונים הדרושים ועמידה בכל חובותיו באופן מלא ומדויק. אם החייב לא מנצל את ההזדמנות הזו ומזלזל בהליך, יש מקום לבטל את ההליך